

УДК-069 727.7

В. І. Дивак*доцент кафедри АПЦБіС**Київський національний університет будівництва і архітектури*

АРХІТЕКТУРНО – ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗШИРЕНЬ ХУДОЖНІХ МУЗЕЇВ

Анотація: архітектурно – художні особливості розширень художніх музеїв пов'язані з необхідністю сприйняття архітектури двох, або декількох будівель, що збудовані в різні часи. Існування основної будівлі художнього музею може складати 50, 100, 150 і більше років. За цей час змінюються конструктивно – технологічні можливості, архітектурні стилі. Окрім об'ємно – просторової композиції, функціонально – планувальної організації перед архітекторами постає завдання вирішення архітектурно – художньої виразності розширення, забезпечуючи цілісність сприйняття двох будівель. В статті наведені основні прийоми архітектурно – художньої виразності розширень художніх музеїв.

Ключові слова: музеї, розширення музеїв.

Розширення художніх музеїв відбувається за декількома принциповими схемами. Одним з визначальних факторів, що впливає на їх визначення є наявність земельної ділянки, на якій вони розташовані. Згідно цього, розширення художніх музеїв може розташовуватись на існуючій земельній ділянці музею, та поза земельною ділянкою. У разі розташування розширення на існуючій земельній ділянці (“суміжне розширення”, “розширення на відстані”) відбувається максимальний взаємний вплив основної будівлі музею та його розширення. Для розширень, що розташовуються поза межами земельної ділянки (“розширення на суміжній ділянці”), характерно мінімальний вплив, а в разі випадків (“на інших ділянках”) він відсутній. Взаємний вплив двох будівель відбувається як на об'ємно – планувальному, так і на архітектурно – художньому рівні.

Існуючі містобудівні умови визначають сприйняття як окремих будівель, відносно одна до одної, та і в цілому за допомогою окремих видових напрямків, панорам, містобудівних осей.

Одним з головних завдань при розширенні музею є забезпечення оптимальних умов зручності для відвідувачів та працівників музею через збереження цілісності музейного простору, забезпечення безперервності експозиції, збільшення експозиційного простору, забезпечення адміністративно – господарської керованості.

Безперечно, в першу чергу повинні бути вирішені функціонально – планувальні питання розширення, але не менш вагомим є питання архітектурно – художньої виразності нової будівлі. Дуже часто під поняттям “виразність” архітектори розуміють як “виокремлення” будівлі, яку вони проєктують від середовища в якому вона буде існувати. На практиці поняття архітектурної “виразності” розширень художніх музеїв слід розуміти як визначення умов реалізації в архітектурному середовищі. Для розширення музею, що не мають взаємозв’язку (функціонального, об’ємно – планувального) з існуючою будівлею (розширення “на інших ділянках”), що збудовані декілька десятиліть, а в деяких випадках і сторіччя, таке питання не настільки актуальне. Найбільшої архітектурно - художньої виразності набувають розширення, що розташовуються безпосередньо біля основної будівлі музею (“суміжні”, “розширення на існуючій ділянці”), де виникають умови оптичного сприйняття двох будівель.

Погляд на сучасну архітектурні твори свідчать, що більшість архітекторів враховує вимоги музейної технології. В той же час, багато хто продовжує проєктувати гарні об’єкти, пропагуючи зверхність образу музею над його функціонально – планувальною структурою[1]. Велич архітектури музеїв полягає у тому, щоб мистецтво могло в ній існувати, щоб не було вигнаним через те, що вона вважає себе вищою того, що в ній знаходиться, або скористатися архітектурою як декорацією[12].

На кінець ХХст. в проєктуванні музеїв склалось дві течії, що сповідують експресивно – деструктивний напрямок (арх. Ф.Гері, Д.Лібескінд, З.Хадід) та мінімалістський, що надавав перевагу функціональній організації (арх. Людвіг Міс ван дер Рое, Т.Андо, А.Аалто, Й.Танігучі) [3]. Аналізуючи специфіку цих напрямків слід відзначити право на існування обох течій, що забезпечують розвиток та поступ архітектури художніх музеїв.

Художній музей NURAGIC, Італія, Кал’ярі, Сардинія, 2007 р. арх. Ф. Праті та MDU

Розширення художнього музею США, Мілуокі, 2001 р. арх. С. Калатрава

При проведенні аналізу взаємодії основної будівлі та її майбутнього розширення слід враховувати такі елементи:

- співвідношення об'ємів;
- співвідношення висот;
- співвідношення елементів оздоблення поверхонь.

На основі проведених досліджень і проведення пошукового проектування визначені прийоми створення архітектурно – художньої виразності музейних розширень:

- протиставлення естетики основної будівлі та її розширення;
- погодження естетики основної будівлі та її розширення;
- поглинання первісної естетики основної будівлі її розширенням;
- зміна первісної естетики основної будівлі новою естетикою розширення.

До основних принципів, на яких будується архітектурно – художня виразність розширення художніх музеїв слід віднести: контрастність, нюансність, нейтральність. Принцип контрастності використовується в разі протиставлення естетики основної будівлі та її розширення. Нюансні рішення слід застосовувати для розширень, де узгоджуються естетика основної будівлі з її розширенням. Естетична нейтральність розширення повинна відбуватися за умови забезпечення якомога меншого впливу на основну будівлю та навколишнє оточення. Для цього слід використовувати нейтральні форми та не переобтяжувати рішення фасадів складністю оздоблення поверхонь.

З музеями, що були побудовані до середини ХХст. на основі класичного ордеру при розширенні виникають більше питань з гармонізації естетики двох будівель. Відповідаючи на запитання яка повинна бути сучасна архітектурно – художня естетика розширень музеїв, слід стверджувати - сучасною, використовуючи сучасні будівельні та оздоблюючі матеріали, при цьому враховувати естетику існуючої будівлі. Недоречно сліпо повторювати ордерну систему, або інші архітектурні стилі, що були притаманні ранішнім епохам. До вирішення потрібно підходити творчо, переосмислюючи те, що було побудовано. Нова будівля повинна мати сучасний вигляд, використовуючи сучасні матеріали та конструктивні системи. Архітектурно – художні рішення розширень повинні бути “підпорядковані” основній будівлі. І чим більші вони за розмірами, тим більш “нейтральними” повинні бути об'ємно – просторові рішення та оздоблення їх поверхонь. Прикладами вдалих архітектурно – художніх рішень можна навести розширення музею С.Гуггенхайма у Нью-Йорку, США, 1992р., Gwathmey Siegel & Associates Architects, проект розширення музею сучасного мистецтва у Сан-Франциско, США, Снохетта.

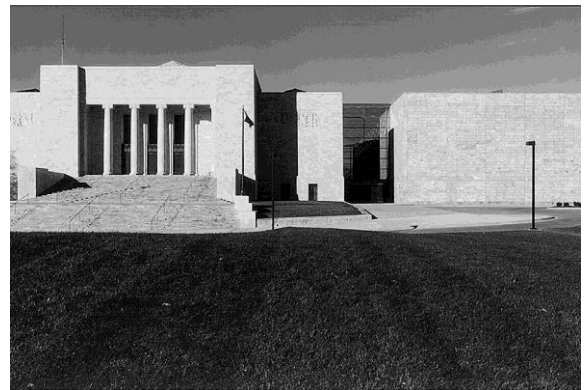

Музей С.Гуггенхайма у Нью-Йорку, 1959р.,
Gwathmey Siegel & Associates Architects

Музей сучасного мистецтва
Сан-Франциско, США
Snohetta

Розширення музею Джосліна виконано з урахуванням архітектурно – художньої естетики основної будівлі та її розширення (“погодження естетики основної будівлі та її розширення”). Нове крило виконане з урахуванням пропорцій, оздоблення фасадів здійснено з використанням аналогічних матеріалів існуючого музею.

Розширення музею мистецтв Джосліна, США, Небраска, 1994 р. арх. Н.Фостер.

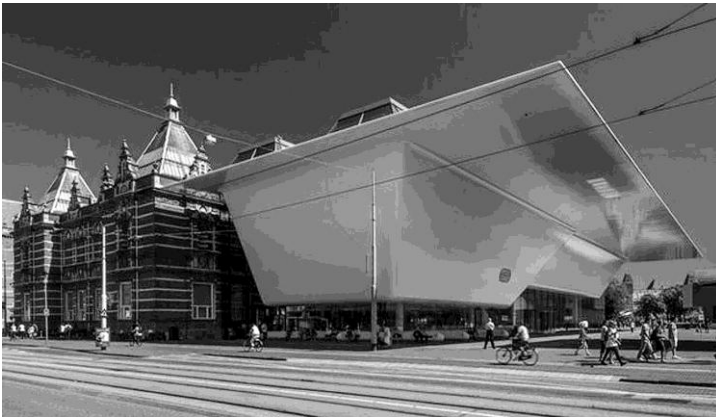
В то же час існують приклади розширень музеїв, які знаходяться в архітектурно – художньому “конфлікті” з існуючою будівлею музею, що не сприяє формуванню цілісного, сприйняття музею. Так розширення художнього музею Толедо, США виконано без врахування містобудівної ситуації, висоти, об’єму та естетики існуючого музею. Використані різні композиційні прийоми побудови. Існуючі містобудівні віссі призводять до накладення однієї будівлі на іншу, а використання нехарактерного та неузгодженого оздоблення поверхонь посилює чужерідність двох будівель.

Музей Толедо, США, 1901р.,
Едвард Грін і Гаррі В. Вахтер

Розширення музею Толедо, США, 2007р.,
арх. К.Седзіма, Ryue Nishizawa

Протиставлення естетики основної будівлі та її розширення використано при розширенні Стеделік музею, в якому збережені співвідношень об'ємів та висот. В той час, елементи стилістики форм та елементів оздоблення зовсім не відповідають естетиці основній будівлі.

Стеделік музей, Амстердам, Нідерланди, 2004 р., арх. бюро Бентхем Крауел

Музей в місті Денвер зазнав двох розширень, останнє з яких належить арх. Д.Лібескінду. Якщо перше враховувало основні елементи, щоб не протистояти основній будівлі, то останнє зовсім не враховує існуючі дві будівлі і контрастує з існуючими.

Розширення Музею мистецтв, Денвер, США, 2006р., арх. Д.Лібескінд

	СПІВВІДНОШЕННЯ ОБ'ЄМІВ	СПІВВІДНОШЕННЯ ВИСОТ	СПІВВІДНОШЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ОЗДОБЛЕННЯ ПОВЕРХОНЬ (КОЛІР, ФАКТУРА, СТИЛІСТИЧНЕ СПРЯМОВУВАННЯ)	
			ОБ'ЄМИ	ВИСОТИ
ПРОТИСТАВЛЕННЯ ЕСТЕТИКИ ОСНОВНОЇ БУДІВЛІ ТА ЇЇ РОЗШИРЕННЯ				
ПОГОДЖЕННЯ ЕСТЕТИКИ ОСНОВНОЇ БУДІВЛІ ТА ЇЇ РОЗШИРЕННЯ				
ПОГЛИНАННЯ ПЕРВІСНОЇ ЕСТЕТИКИ ОСНОВНОЇ БУДІВЛІ ЇЇ РОЗШИРЕННЯМ				
ЗМІНА ПЕРВІСНОЇ ЕСТЕТИКИ ОСНОВНОЇ БУДІВЛІ НОВОЮ ЕСТЕТИКОЮ РОЗШИРЕННЯ				

Таблиця прийомів створення архітектурно – художньої виразності музейних розширень

Список літератури

1. André Desvallées, François Mairesse. Ключевые понятия музеологии. г. Москва, 2012 г., ООО «Август Борг».
2. Музей в XXI веке. Максим Райскин. "Арт Хроника". 20.05.2006.
3. Г.А. Птичникова Американская архитектура и философия прагматизма (исторические связи) "США, Канада: экономика, политика, культура", № 11 (419), 2004

Аннотация:

Архитектурно - художественные особенности расширений художественных музеев связаны в необходимости восприятия архитектуры двух или нескольких зданий, построенных в разное время. Существования основного здания художественного музея может составлять 50, 100, 150 и более лет. За это время меняются конструктивно - технологические возможности, архитектурные стили. Кроме объемно - пространственной композиции, функционально - планировочной организации перед архитекторами стоит задача решения архитектурно - художественной выразительности расширения, обеспечивая целостность восприятия двух зданий. В статье приведены основные приемы архитектурно - художественной выразительности расширений художественных музеев.

Ключевые слова: музеи, расширение музеев.

Summary

Architecture - Art is the expanded art museums associated with the perception of architecture need two or more buildings that were built at different times. The lifetime of a main building art museum can be 50, 100, 150 or more years. During this time constructively change - technological capabilities and architectural style. In addition to space - spatial composition, functional - the planning of the architects faced with the task solving architectural - artistic expression expansion, providing integrity perception of two buildings. The article presents the basic techniques of architectural - artistic expression extensions art museums.

Keywords: museum, museums extension.